PETRI DE VEGE GRATIANO-POLITANI MEDICI

Tractatus duo.

I. Peſtis præcauendæ & curandæ methodus certiſſima.

II. Pax Dogmaticorum cum Spagyricis.

Typis & ſumpt. IOAN. DE TOVRNES.

M. DC. XXVIII.

INCLYTÆ VRBI
CAMBERIO,
AC EIVSDEM
CLARISSIMIS
CONSVLIBVS ET
Conſiliariis.

SOLENT *quando ſeparantur amici, perpetuam conſtantis amicitiæ memoriam ſculpere, principes in marte, qui amant in adamante, margarita, rubino, Ego autem in rore cœli & pinguedine terræ, vt peſtis ſpi-*

cula quantumuis acuta & violenta, obtundantur, repellantur, Et ſi furtim in incautum irrepſerint, igne ſolis mei conſumātur. Hoc meo munuſculo fruere, odoris tui ſuauitate trahor, Camberium quamoptime vale, & in perpetuum vale.

PETRVS DE VEGE,
Medicus Gratianopolitanus.

PESTIS

PESTIS PRÆCAVENDAE ET *curandæ methodus certiſſima.*

SI quid in morbis diuini, id maximè in peſte ineſt, illius enim eſſentiam, cauſam, ſoli Deo, hominum nulli cognitam ex ſententiarum, definitionum varietate indicatur Medicorum pars maxima, quæ non intellectæ Hipocratis auctoritati innititur, ſub genere febris conſtituunt, Piſtorius Nidanus, nulli ne Hipocrati quidem ſecundus, negat habere cum febre affinitatem vllam, ideo non rectè dici febrem pe-

ſtilentem, vt non rectè dixeris hominem caninum, quoniam quæ tota ſpecie differunt, non poſſunt eadẽ nominatione notari. Vulneri quandoque ſuperuenit & coniungitur febris, nulla tamen eſt affinitas vulneri cũ febre, toto genere ſeparantur, ideo non recte dici poteſt, febris vulneraria, nec vulnus febrile. Piſtorius definit morbum eſſe cordis tota ſubſtantia deleterium. Paracelſus hanc eandem tradit eſſe intoxicationem, non negant tamen hæc duo, nec ego quandoq; cum peſte febrem coniungi Paracelſus & Piſtorius omnium optime ſentire mihi videntur, nec illi medicorum parti maximæ patrocinari Hipocratem libro de flatib. dicentem, *Sunt autem febrium genera duo, quorum vnum commune omni-*

bus,

bus, peſtis appellatur, alterum propter malam dietam his accidit qui ea vtuntur.

Mirabitur Lector, inſultabit mihi Paracelſi & Piſtorij ſententiam confirmanti, approbanti, illi ſubſcribenti, ab Hipocrate recedēnti, ideo quòd verbis apertis peſtem libro citato in claſſe febrium ponat.

Reſpondeo ipſe, Hipocratem nō definire febrē calore, quemadmodum pars illa Medicorum maxima primis qualitatibus minimum tribuere, hominem propter calorem nō febrire neceſſe in ſe quicquam calidum quod non ſit cum altera poteſtate cōiunctum, non ſunt calidum aut frigidum, humidum aut ſiccum quæ maximè lædunt, &c. Ideoq; in febre ſimplici aliquid etiam diuini ineſſe iudico Medico in-

cognitum : quod ex Fernelio probatur, docente (lib. de abditis) incognitam eſſe febris eſſentiam, vt in Pacis meæ capit. ſecundo obſeruatum fuit.

Qui peſtem febrem eſſe profitentur, non video quam illius ſanandæ methodum inſtituent.

Si peſtis febris eſt, ergo calor eſt ex corde in corpus vniuerſum diffuſus, Si calor eſt contra naturam, contra hunc refrigerantibus certandum fuerit, quoniam contraria contrariorum ſunt remedia, Ita fiet vt magis magiſque claudantur pori, quos tamen apertos eſſe neceſſe eſt, vt qui in corporis humani latitat hoſtis, & ſinus cordis occupare nititur, à centro ad circumferentiam trahatur naturæ potentis conſilio.

Si contra dogmatica contra hunc

hunc calorem calidis pugnemus:verbi gratia theriaca(quam omnes ferè dogmatici præſcribunt ad malignitatis conſumptionem) vt ejus à quo majus periculum imminet, habeatur ratio, Incidet infirmus in Scillam Medico ductore cupiens vitare Charibdim; calor intendetur & febris ex qua non minus periculi; quàm ex peſte, ſi proprium hujus fuerit præſens remedium. Nam peſtis licet celerius depaſcatur,conſumat,ſuffocet humanum noſtrum balſamum, ſpiritus innatos quam febris & calor ille incenſus contra naturam, tamen cùm ſit ſpiritus omnium ſubtiliſſimus, facilius reſoluitur,quàm febris extinguatur.

Vt morbus Hipocrati cognitus,nobis à Paracelſo & Piſtorio

reuelatus) indicat remedium à paucis obſeruatum, ita curationes meæ, quæ proprio fiunt remedio, morbum hunc diuinum, oculis puerorum exhibent, & palpandum tradunt, Ita fit vt qui in hunc vſque diem affectus fuit diuinus, fiat nunc puerilis.

Morbi certitudine (quam tibi acceptam refero Hypocrates, tibi Paracelſe, tibi Piſtorie,) & curatione mea proxima concludi volo habere cum febre affinitatem nullam, & proprium illius extare remedium, Medico ſagaci ab Hipocrate libro citato indicatum, venia impetrata ab illo Lugduneo Medico, eloquentia ſumma illuſtri, arte Apollinea claro, qui proprium huius affectus negat eſſe vllum.

Proprium peſtis remedium dico, quo præſumpto, præcaue-

tur,

tur, quo tempeſtiuè aſſumpto, illico conſumitur, diſſipatur, vt ſit proprium peſtis remedium non illud Dialecticorum quarto modo, quod omni & ſoli conuenit, ſed illud prædictum conueniens.

Hipocrates libro citato de flatibus, morbum, morbi eſſentiam nobis indicat, & hoc præſtito, vim, qualitatem, poteſtatē & curationem his verbis, *Communis ergo febris propterea omnibus accidit, quod eundem ſpiritum attrahant omnes, fitque vt ſimili corpori, ſimiles ſpiritus, ſimiliter permixti, ſimiles generent febres.*

Quando igitur aër ejuſmodi inquinamentis plenus eſt, quibus natura humana offenditur, homines ægrotant.

Ecce Camberium cui non ſolum opuſculum hoc meum, ſed

& me licet abſentem dico, in poteſtate enim naturæ & artis eſt,vt Medicus peritus, abſenti, iacenti, non viſo ſuccurrat ægroto.

Ecce Medici longè me periores omnes, vos quoque infirmi,doctoribus permultis veſtro damno & periculo doctiores,toxicum à Paracelſo prudenti,doctiſſimo obſeruatum,cognitum, traditum, licet ab Hipocrate acceptum, Ecce inquam morbum cordis, tota ſubſtantia deleterium, hoc toxicum quis ex vobis Medici dogmatici-dogmatici, ſpagirici, non iubeat ex viſceribus intimis eiici remedio diaphoretico, non venæ ſectione,non purgatione, cum ſit catharticum huic ſpiritui educendo nullum omnino dicatum.

Nunquid Hipocrates, qui prius

prius mulciber in terram, in Piſtorium in me ſtare videbatur, nunc pro Troia, pro me ſtat ipſe mutatus & factus Apollo?

Anno Domini 1623. Camberij graſſabantur exanthemata (quæ peſtem leuiorem iudico, eam verò quæ bubone & antrace prodit grauiorem) eximij viri in ſupremo Sabaudiæ Senatu Procuratoris celeberrimi, amici mei Faber nomine vxor, virtute fulgens & honore, prudentia clara, malè ſe habuit, primo morbi die, ſecundo ac tertio deterius, quarto morbi, tertio curationis peſſimè, ſecundo inquã morbi die, purgationem ex rhubarbari infuſione & manna præſcripſi, die ſequenti venæ ſectionem ad ℥ vj, ſanguinis puriſſimi. Quarto morbi die, præ foribus mors adfuit, præmonuit ipſa vi-

res illam deficere, vt non cunctarer ſuccurrere rogauit, ſpes ſalutis nulla erat, fauore diuino aderat nomine Martinus pharmacopæus peritiſſimus, hic meo conſilio & precibus obſeruauit ſi quid ab exanthematibus eſſet periculi, & ſi qua apparerent indicia, retulit vix poſſe viſu obſeruari, aliqua tamen apparere perquam exigua.

Ex pulſu & vrina nulla febre infirmam affici iudicaui, perterritus, ab admonitu pharmacopæi prudentior factus, ſulphuris ſuccini diaphoretici guttas duodecim ex aqua cardui benedicti exhibuit ipſe pharmacopæus iuſſu & conſilio meo, ægrotantis viro præſente, ſpectante, paulo poſt, ſudore copioſiſſimo ad habitum expulſis exanthematibus plurimis, maximis, (veneno) eo-

que

que ſudore finito, priſtinæ ſanitati reſtituta fuit, ne minimo febris relicto ſymptomate, ſola remanente infirmitate, virium maxima iactura, quoniam febris prius nulla erat.

Quid ex hac mea curatione concludi expectas Camberium? ſola peſte illa leniori infirmam laboraſſe, cui nulla erat cum febre coniunctio, nulla denique febris cauſa, ſed ſumma temperies humorum & qualitatum ante ſpiritus illius & inquinamenti reſpiratione attractionem. Ideo rectum & verum iudicium probatur, Quod peſti dicato remedio & proprio, præſtito, febrili opus non habuit, ſanatione conſequuta, nullo, vt dixi, apparente ſymptomate, nulla illius ne minima ſuſpicione. Huius ſanationis momentaneæ, in hac vrbe

prius non auditæ, admonita vidua in eodem Senatu Procuratoris Tomaſſet, ipſa quoque omni honore profecto digniſſima, ſalutem ſuã fidei meæ commiſit, Alterius prædictæ periculo & ſalute ſubſequuta, cautior ego,tametſi ex pulſu & vrina febrem adeſſe iudicarem, metu mortis ab exanthematibus, ſeu peſte illa leuiori, tamen exitiali, quoniam ſalutis ſpem habebant nullam prius vocati medici; iuſſi vt miniſtrãtes obſeruarent, (obſeruaui etiam ego) ſi aliqua apparerent,perterritus ſicut prius, quibuſdam viſis tanquam atomis, & ſignis omnibus quæ febrem comitari ſolent duplici morbo, febre & peſte illam laborare iudicaui, ideo ſulphurmeum ſeu oleum ſuccini diaphoreticum ſicut prius exhiberi iuſſi,

iuſſi, paulo poſt ſemihoram, vi ſpirituum innatorum aucta per ſpiritum hunc meum ſulphureum, aſpectu iucundum, ori nō ingratum, odore ſuauiſſimum, vires proſtratas reparantem, inquinamentum illud Hipocratis explodentem, ſudore etiam copioſiſſimo maximo excitato, cutis fœda enthematibus plena fuit, hoc veneno, ſarcina hac poſita melius ſe habuit, febris nihilominus perſtitit per aliquot dies, quam febrili purgatione, ſeruatis legibus dogmaticis, ſanauit illam Deus.

Dixi poſt aliquot dies, tam enim erat debilis vt quæ erat febris peſtilentis cauſa, tam cito educi non poſſet, nec liceret, quantumuis clementi & benigno catharctico, vi ſulphuris ſeu olei diaphoretici mei præ-

dicti euacuari nec poterat, cuique enim affectui conuenientia adhibenda remedia his accedentibus propriis illis febrilibus & selectis remediis, in Pacis meę capite ſecundo citatis, conualuit, nupſit.

Ecce Lector, vos quoque omnes Medici medicamentorum ſpagiricorum & dogmaticorum coniũctione ſanatam mulierem cuius vir ſolis dogmaticis ſanari non potuit.

Similis affectus accidit viro robuſto, potenti, ætate florenti, gladiatori nomine Bardin, permiſta erant peſtis & febris ſigna certiſſima & ſymptomata omnia, hoc vnum ſciens medicamentum hoc meum peſti proprium febrienti non poſſe obeſſe; neq; calorem augere, ſicut prædictis mulieribus medicamen-

mentum idem exhiberi iuſſi, & celerius quàm in illis, toxicum Paracelſi, inquinamentum Hypocratis locum ceſſit naturę humanæ potentiori, adueniente ſulphuris mei diaphoretici ſubſidio & fauore.

Ex hiſce duabus poſtremis curationibus meis, quis medicorum aliud inferre poſſit, quàm peſtis & febris fuiſſe coniunctionem?

Iam labore meo effectum eſt, vt ſit hic affectus cognitus cuiuis, & medicamẽtum proprium, hoſtem hunc noſtrum excludẽs, Quid prærerea optas Camberium quàm dietam & præcautionem, ne forte mora minima, diminuto, conſumpto primigenio humido, fiat innati ſpiritus diſſipatio, ſuffocatio, extinctio? optabis hæc vt credo, ac

diſcere in hunc vſque diem V-niuerſitatibus omnibus incognitum, non doctum vel ab alio traditum, qui fiat vt cùm ciuitatis ciues omnes, toxicum hoc reſpiratione attrahant, non afficiantur omnes, moriantur plurimi, illæſi remaneant plures? Hoc fieri crede à robore & potentia naturæ vel debilitate, iſta ſe ligandàm & conſtringendam veneno tradente; illa peſtis vincula dirumpente.

Hæc ſunt quæ in Epiſtola tibi dicata promiſi, optatis, promiſſis præſtabo maiora, dicam & ab anteceſſoribus licet accepta, paucis conceſſa referam, Eius ſulphuris quod paſſim vili pretio venditur arcano ſeu eſſentia fieri, vt eo die quo quis vtetur tutus ſit nec pertimeſcat, teſte Paracelſo & Crolio, inun-

ctis

ctis tamen naribus ſulphure prædicto diaphoretico, audita peſtis in regione vel vrbe graſſatione.

Sobriè quiſque viuat non mutata tamen dieta, quoniam huius morbi cauſa non eſt, & ſi quis ſibi metuat ab aliquā febris futuræ cauſa, ne fiat vtriuſque hoſtis coniūctio, eccoprotico blando, leni medicamento expurgandæ prius regionis dicato, hanc abigat.

Fumis & odoribus ab anteceſſoribus meis præſcriptis, inquinamentum quo plenus eſt aër, conſumatur.

Infirmi dieta, erunt iuſcula & pultes, ne in edulij fortitudine occupata natura, à morbi conuictione, veneni conſumptione diſtrahatur.

Diuitibus infirmis ſit pro cibo

medicamentoſo aurum diaphoreticum, quo qui nutritur, non moritur fame vt nil comedat, quantumuis parum de illo accipiat.

Pro medicamento autem ſit ſpiritus auri, quo fit vt ſicut camo & fræno retinetur equus, ita peſtis hoc ſpiritu ne vltra progrediatur.

Reliquis ſpiritus diaphoretici ſulphuris minimum diſtans à ſpiritu ſolis.

Antracis & bubonis curationem ab Arnáldo Villanouano, Bairo reliquiſq; traditam tranſcribere, Illorum gloriam præripere, meum non eſt, ſed lucem hanc meam in tenebris errantibus viam rectam demonſtrantem offerre, vt hac methodo, theriaca hac mea potentiſſima, regina diuina, grata, odorifera,

doſi

doſi exigua venenum conſuma-tur, humidum radicale repare-tur, ſpiritus innati accendantur, roborentur.

THERIACA VEGAEA.

℞. Spiritus auri q.ſ. vnicornu gr. x. liquoris perlarum gr. xij, balſami naturalis guttas tres ex aqua cardui benedicti exhibe ægroto ſtragulis cooperto.

De Spiritus auri præparatione, vide Paracelſum lib. de ſpiritib. planet. & lib. de tract. phyſic. item lib. de vita longa, & lib. de natura hominis, Raymund. Lull. lib. 1. mercuriorum Panaceam Auream Franciſci Antho Lundinenſis.

Huius ſpiritus præparationes video paululũ diuerſas, faculta-

tes paulo etiam maiores minoréſve, ex doſi maiori, & quandoque minori.

Si quidem eſſentia ſeu tinctura auri ſpiritus eſt cuius doſis gr. iij. ſolum, in ea eſt enim tota facultas auri.

Aurum potabile etiam eſt ſpiritus cuius doſis ℈ j.

Tinctura Phyſicorum etiam auri eſt ſpiritus omnium ſupremus, in cuius decoctione non eſt adhuc mei miſertus Deus, hoc tamen ab illius clementia & liberalitate accepi, tribus conſtare hypoſtaſi ſola differentibus, eſſentiæ vnius (ecce Trinitatis imago) aqua ſicca puriſſima, ſpiritu fœtente id eſt ſulphure (etiam ad ſupremum puritatis gradum deducto, decoctione maturrimo, humanæ naturæ gratiſſimo) & corpore

pore attenuato, ſpirituali facto. Authore Gebro rege veridico, & Paracelſo confirmante ac dicente, Eſt itaque tinctura Phyſicorum admirabilis quædam res, quæ ex tribus tranſit in eſſentiam vnam, cuius doſis exigua grani vnius, operatio potentiſſima.

Aurum verò potabile binario clauditur numero, auro & corroſiuo, Eſt autem auri corroſum, aurum phyſicorum, de quo dicitur, Aurum phyſicorum non eſt aurum mercatorum. Eſt inquam Paracelſi temperatum, nullo modo humanæ naturæ corroſiuum, quoniam aqua eſt noui luminis, quæ melioratur à pomo, & pomum ab hac aqua; & temperato, auro mercatorum præſtantiori, quoniam decoctione tranſit in tincturam: Ita

fit vt aurum ſoluatur auro, aurum durum, mortuum, auro liquido & viuo.

Cæſareæ Maieſtati non poſſunt offerri maiora, quoniam ſunt hæc naturæ & artis ſuprema, hæc inquam Camberium eo animo quo offeruntur accipe.

PETRVS DE VEGE,
Gratianopolitanus Medicus.

PAX

PAX
DOGMATICORVM
Cum
SPAGYRICIS.

SERENISSIMO
VICTORI AMEDEO, SVBALPINORVM Principi, Sereniſſimi & Inuictiſſimi CAROLI EMANVELIS Sabaudiæ Ducis filio.

GRAVISSIMVS *eſt conflictus (Princeps Sereniſsime) ſpagyricorum cum dogmaticis medicis, vtrique aciei præficiuntur viri grauiſsimi. Ius belli nullum eſt, cadunt*

dunt

dunt tamen non qui certant, ſed procul ab exercitu remoti, Pontifices, Imperatores, Reges, Duces, Principes & viri optimi quique. Propugnaculum itaque tutiſsimum ad ſalutem veſtram defendendam, pacem hanc exiſtimaui, quam ſi gratam habuerit, animum addet ad maiora Sereniſsimus.

PETRO DE VEGE
alumno ſuo.

IN PACEM
D.D. DOCTORIS
PETRI DE VEGE.

CLAVDIVS IAVNINVS
Profeſſor Hebræus.

TVRBA *fuit quondam multorũ cauſa malorũ,*
Quos motos fluctus componis pace VEGÆVS,
Nectare & Ambroſia, de Solis fonte fluenti.
Illum felicem baſilica Chymica dicit,
Non modò felicem, ſed térque quatérque beatum,
Hermetis tanquam hunc complectere Gallia prolem.

DE

DE IGNORANTIA HVMANA IN OPEribus Naturæ.

Cap. I.

Res fieri externo ſenſu quidem obſeruamus, modum quo fiant ignoramus; Hippocrates enim noſter, *lib. de natur. pueri*, volucrem ex oui luteo naſci, nutriri ex albumine ſentit: Ariſtoteles verò naſci ex albumine, nutriri ex luteo. Quis in hac controuerſia ſententiam ſuam ferre audeat? An qui totum ex toto, & partes ex partibus? Arborem diuerſum alimẽtum pro inſiti oculi nutritione, diuerſa

ſugere ex terra exiſtimauit idem Hippocrates. Quid ſi diuerſi generis quamplurimi inſerantur, an diuerſi generis ex terra proliciet alimentum arbor, vt eo alatur, augeatur oculus vnuſquiſque iuxta genus ſuum? An non hoc eſt iudicium tribuere plantis? An rectius ſentiet qui per tranſmutationem alimenti in oculũ nutritionem fieri affirmabit. Illius inquam, quo nutritur arbor, vi & robore à D.O.M. inſito, quo vnumquodque nõ modo generat ſibi ſimile, verumetiam ſe ipſum alit, tranſmutans alimẽtum in ſe, vt idem alimentum in terra, diuerſiſſimis ſufficiat oculis, vt fœnũ idem equo, boui, ceruo, capræ, aſino. Si diuerſiſſimi cibi eidem præſtant alimentum indiuiduo, quid ni vnum diuerſis? Exiſtimat Hippocrat.

pocrat.*lib. de diæt.*ſemen animatum;dicens, *Irrepit anima hominis in hominem, ignis & aquæ temperamentum habens.* Negat Fernelius *lib. de abdit.*Sed quidni ex homine decidere poſſit ſemen animatum illico in vterum ſuſceptum,animam vehens ſenſitiuam, vt ex arbore oculus anima perſiſtente vegetatiua. Quis hominum ad naturæ penetralia, eouſque vnquam perductus eſt, vt vel coniecerit vim & modum quo magnes trahit ferrum, rhabarbarum bilem? An ſufficiat commemorare totius ſubſtātiæ ſimilitudinem, cum rhabarbarum amarum, & manna dulcis eundem trahant & educant humorem. Cum inquam colocynthim bilem vtramq; & pituitam euacuare ſenſu obſeruemus, nec tamen medicamentum vllum

poſſit omni humori ſubſtantiam ſimilem habere. Qua vi in hos tres humores incumbet? Si generalem adferas, quænam illa eſt? nunquid à totius ſubſtantiæ ſimilitudine diſcedis attonitus, & in modo operandi naturæ ignarus? Quoties Fernelius Galenum reprehendit in modo operandi naturæ, vt taceam modum corruptionis & generationis in quo diſſentiũt rurſus Hippocrates & Ariſtoteles, hoc ſentiente corruptionem vnius eſſe generationem alterius, Hippocrate vero contra dicente *l. 1. de diat.* nullum omnino corpus perire, neque fieri quod prius non erat. Idem Hermes Triſmegiſt. *in Pymand.* Vide Proclum lib. de anima & dæmone.

De

De ignorantia Medicorum, in operibus medicinæ.

Cap. II.

NOn ſolum in operibus naturæ diſſentiunt viri grauiſſimi,ſed etiam in operib. medicinæ,alias peritiſſimi(ex ignorantia diſcordiam,vt ex ſcientia & veritatis intuitu concordiam naſci credo.)Tanta eſt enim repugnantia ſpagyricorum & dogmaticorum, vt profiteatur Seuerinus Danus *in Idea*, nihil habere nos dogmaticos commune cum Spagyricis præter venæ ſectionem, Neque ſolum à dogmaticis diſſentiũt Spagyrici, ſed & dogmatici à dogmaticis. Imo idem à ſeipſo (vt turrim Babel hanc artem non ineptè dixeris) docente Hippocrate *l. de natura hominis*, quandoque,febres om-

nes à bile, quandoque ab omni humore fieri. Fernelius *tractatu de febribus* genus febrium conſtituit ſecũdum genus humorũ, in abditis rerum cauſis autem à ſua ipſius ſentẽtia diſcedens incognitã febrium eſſentiam confitetur, neque has ſolis euacuantibus & immutantibus iulepis, apozematibus, ſyrupis curari niſi propria & ſelecta his remedia accedãt. Hinc Seuerinus Danus non contẽtus facilitate Dioſcoridis & Galeni, tria quęrit in medicamentis principia, vt quæ illorum propria ſit facultatis ſedes, perſpectum ſit, ſal, ſulphur, & Mercurium, à dogmaticis ideo repudiata, quoniam à tam multis ſeculis maximo dedecore ignorata, vt venia ſpagyricis videatur merito danda, tã craſſam eorum ignorantiam deriden-

dentibus,ſi tamen modeſtius cũ ipſis egiſſent. Ex tam graui procerum diſcordia,ne tanta clades in genus humanum incidat, vt ægri cui ſalutem ſuam committere debeant,ſpagyrico,an dogmatico, quid de vtriuſque medicinæ veritate ſentiam (ſi tamẽ vtramque dicere licet, cum ſit vna eademque) Dogmátici & Spagyrici Doctores,vos quoque Infirmi ſi vobis hoc dignũ fuerit,in capitib.ſequentib. audite.

De Medicinæ veritate.

CAP. III.

CVM nullã aut perexiguam opem feramus dogmatici Epilepſiæ, quæ præ tẽporis longitudine ac vltra vigeſimũ quintum annum radices fixas in anatomia humana egit, Arthritidi

inualeſcenti, lepræ, ac hydropi, porcis & capris optima quæque medicamina noſtra dicauit Seuerinus medicamina agere (cōtra Galenum) per primas ſecundaſve qualitates negauit, artis noſtrę optimæ, optimè conſtitutas leges ſubuertere conatus eſt, nullis interim medicamentis ad horum morborum curationem in medium prolatis. Vna ſola ex Hippocrate deſumpta ſanationis vniuerſalis deſcriptione rectè exhibita, & vi agendi ſpiritibus medicamentorum attributa. Tāta eſt Paracelſi in nos crudelitas, vt illius ſolo nomine audito, offendantur pharmacopæorum & medicorum noſtrorum aures: Cuius libri omnes, ſi igni conſecrarentur, pium opus fore exiſtimem, quod optima queque (detur quod ſibi cognita) glorię
cupidus

cupidus,ſalutis humanę vt videtur inuidus, ſibi tribuens,licet à dogmaticis medicis accepta,tenebris obduxerit, dictionibus & vocabulis barbaris à nemine mortalium intellectis vſus. Æquior Alexander à Suchthen. *li. de vita longa.*qui in leuiorib. noſtra merito probanda approbat, grauiorum curationem auro potabili philoſophorũ tribuit, tanquã omnis mirabilitatis ſubiecto,innatum calidũ augenti,primigenium humidum reparanti, totam humanã naturam corroboranti & confirmanti,illiuſque præparationem verbis breuibus quidẽ,intelligenti apertis, Hippocratis noſtri ritu,tradit, non neglectis noſtris legib.tam rectè ſanctéq; ſtabilítis,vt citra has, etiã vniuerſalis medicina nõ niſi empiricè exhiberi poſſit. Quis

enim ita demens vt in plethora, ſynocho,ardente febre,pleuritide, &c. ſanguinis miſſionem, in cacochymia legitimã purgationem prætermiſerit? Ratum ſit igitur nõ niſi maximo ægrorum diſpendio artem noſtrã dogmaticam à ſpagyrica ſeparãdã, nec ſpagyricam omnino tanquam à dogmatica differẽtem reiiciendam. Sed ex vtraq; verã ac perfectam cõſtitui medicinæ ſcientiam; citra harum vnitatem & connexum,errorem; in coniunctione certitudinem atque medicinæ veritatem.

Quid ſit curationis author.

CAP. IV.

LARGA & ambigua loquendi ratione vſum Hippocratem aſſerit Seuerinus Danus in *Idea*, dicentem naturam curatricem mor-

morborum, totam curationem medicamẽtorum ſpiritibus ſpagyricorum modo pręparatis, exaltatis, à vinculis terreis ſeparatis, ab aqua vana repurgatis tribuere. Contra hũc ſentit Suchthenius, inquiens, *Corporalis balſamus vita eſt, medicina praſeruãs à putrefactione, ne corrumpatur, id eſt, ægrotet. Et ſi in morbum inciderit, etiam eſt medicina quæ ipſum ſanat.* Si in maſſa corporis morbus hoſpitium habet, ſufficientem medicinam habẽt Auicenna & Galenus. At ſi in Balſamo, nequaquam, nulla enim alia re purgari poteſt quam Balſamo, maioris mũdi Mercurium vniuerſalẽ, ſeu ſpiritum vitæ intellige: Ob id vitam mundi corpus fieri oportuit, & dicitur eſſentia quinta in metallis, ſed non aliter quàm ſemen quod excreſcere

debet in fructum qui aurum eſt. Quod quidem aurum vita eſt microcoſmi, vim, & efficaciã habens clarificãdi & purgandi hoc noſtrum balſamũ, quod attingi non poteſt à laxatiuis, ideóque medicis manent incurabiles lepra, epilepſia. podagra & hydrops. Ecce quàm rectè ſentiat Alexander, curationem attribuens animæ & vitæ corporis humani, id eſt naturæ à medicamenti ſpiritu clarificatæ adiutæ (iuxta Hippocratem dicentem *anima perficit omnes corporis actiones*) & hanc eandem auro potabili tanquam alimento, copiam ſpirituum ſuppeditanti. Nihil diſſentiens ab Hippocrate affirmante ac docente, *Quod medicina id quod moleſtat tollit, & id à quo homo ægrotat auferens, ſanum facit, idem ſua ſponte natura facit.*

Pau-

Paulò poſt auri præparationem docens quo anima noſtra vegetatiua reparetur, ſeu illo ad quatuor grauiſſimorum morborum curationem vtatur præparato,in ſua aqua ignea ac temperata ſoluto, digeſto, prius à fæculentia terrea repurgato vino. Rationalis autem anima à D. O. M. vegetatiua & ſenſitiua ſuperior, illis ſuperinfuſa,in his quæ ſuæ ſalutis & proximi, ac Dei creatoris ſui occupata nullo egens medicamento, nec alimento vt ſit perpetua. Ecce quanta concordantia vniuerſalis medicinæ à fæculentia terræ & aqua vana liberæ, cum Balſamo noſtro:quo à medicamento vniuerſali corroborato,facilè etiam ſummorū illorum, potentiſſimorum monarcharum copiæ diſſipantur, & caſtra ſubuertuntur, illæſa natu-

ræ humanæ anatomia. Sit igitur in confeſſo, nec totam curationem humanę naturæ,nec totam aſtralium medicamentorū ſpiritibus aſcribendam,ſed vtriſque. Medicamentorum inquam ſpiritibus,non ſolum vt inſtrumentis, ſed etiam vt adjuuanti ac efficienti cauſæ.

De Curatione vniuerſali.

CAP. V.

VT Ariſtoteles quæ toto orbe diffuſa continentur ad ſumma ſua genera, ſic morbos omnes Seuerinus,Danus *in Idea*, ad quatuor tanquam potentiſſimos Monarchas reduxit, Epilepſiam,podagram,hydropem,lepram. Non lōgè in hoc ab Hippocrate recedens,dicente, *morborum omnium vnus & idem modus*

dus eſt, locus differentiam facit, quare videntur quidem morbi nil ſimile habere inter ſe, propter diuerſitatem ſcilicet locorum:cum ſit tamen vna morborum omnium & ſpecies & cauſa quoque eadem. Horum quamuis crudelium ac pertinacium inimicorum caſtra & copiæ omnes ſub vnius potentioris Imperio (qui ſpiritus vitæ eſt cum auro viuo non mortuo) eſſe aſſerit, illorum copias & conſilia diſſipante, humanam naturam conſeruante ſanationem vniuerſalem & perfectam, inquiens, ablationem impuritatũ vel radicum morbidarum mixtione non neceſſaria in humana natura inſitarum, quæ balſamo naturali remediorum humanæ naturæ cõſentaneo perficitur reſoluente, conſumente, diſſipante impuri-

tatum ſeminarias tincturas, corroborante verò, conſolidante & cuſtodiente innatum microcoſmi balſamum. Hanc Empirici pręceptorum & legum artis noſtræ dogmaticæ & ſpagyricę imperiti, pœna non honorariis afficiendi, floribus albis antimonij non correctis, ad gra. quatuor vel quinque, aut eiuſdem regulo, aut præcipitati mercurij puluere, tentant. Ob id vniuerſalem curationem dicentes, quod ex vniuerſo corpore etiam ex habitu, pituitam, bilem vtramque, & hydropicorum aquas, vomitu moleſtiſſimo, alui deiectione violentiſſima, tanta virium & naturę humanæ iactura, vt frequēter animam vna cum humorib. educāt: in quadratis ruſticorum corporibus licèt morbum venereum, & vlcera maligna, curaſſe ſe fre-

ſe frequenter glorientur, tamen quam longè ab vniuerſali illa ſanatione ſint remoti, palam eſt illis qui reliquum vitę ab aſſumpto poculo in perpetuis cruciatibus degunt. Cum ſit creatum nihil quo magis conſeruentur, & redeant vires quam vniuerſali illo medicamēto, quod aurum eſt obriſum, non quidem mercatorum: ſed noſtrum in aqua matre ſua digeſtum, ſeu paruus puluis de quo fit aurum (*Eſdras lib.* 4. *cap.* 8.) humanæ naturæ tam conſentaneum vt illo aſſumpto tanta ſuauitas in gutture ſuperſit quanta dici vix poteſt, ſed ab aſſumente ſolum admirari. Arnaldus Villanouanus *lib. de reiuuaneſcentia acquir. cap.* 2. ait, *corpus humanum ſyncerare & innouare, complexioni humana eſſe conueniens, calorem naturalem con-*

fortare, & cordis ſubſtantiam: Et ſuæ puritatis impreſſione; omnem deÿcere impuritatem ab eo, & tueri illud, & clarificare ſpirituum ſubſtantiam, & ſanguinem mouere ad cutim. & cap. 3. lib. eodem. *Perla eſt quidem temperata, temperans & confortans calorem naturalem, ſed illud cui non eſt par eſt ſal de minera, & ſapientes aſſimilauerunt ipſum temperatum ſanæ adoleſcentiæ.* Geber dicit *quod eſt medicina lætificans & iuuentutem conſeruans.* Maiora promittit in roſarij lib. 2. dicens, *Sic etiam vim habet omnem ſanandi infirmitatem tam in calidis quàm frigidis affectibus, & ſi ægritudo fuerit duodecim dierum, curatur vno die, ſi vnius menſis, duodecim diebus, ſi autem vnius anni, curatur vno menſe*, inquit Hermes Triſmegiſtus cap. 7. *Aurum pretioſiſ-*

tioſiſſimus lapis eſt carens maculis, temperatus quoque, &c. *Fermētum vniuerſale cuncta rectificans temperata compoſitione,cap.* 4. Et rurſum, *ſol meus & radÿ mei ſunt in me intimi, Luna verò propria mĕu lumen eſt,omne lumen ſuperans, & bona mea omnibus bonis meliora ſunt, gaudium, lætitiam,gloriam, delitias intelligentibus largior,&c.* At idem Hermes,ca.4. *Ego coronor & diademate ornor, & cordibus lætitiam ingero, & ego vinctus vluis & pectori meæ matris & ſubſtantiæ eius, continere, & quieſcere meam ſubſtantiam facio,&c.* Hăc medicinam animo conſequi iuniores, nedum ſeniores medici etiam doctiſſimi non poſſunt, nulla ratione fieri poſſe exiſtimantes, vt vnū idemq; medicamentū,ſeu in auro obriſo ſimpliciſſimū, ſeu in paruo puluere de

quo apud Eſdram fit aurũ,vnum quidẽ ſed ex duob. compoſitum (filio ſcilicet & matre)in tam diuerſis valeat affectib. Verũ ſi hoc in theriaca fiat, inferiori gradu tamen,vt ſupra.in quã diuerſiſſimis cõducat affectibus, ex variis ſimplicib.cõpoſita tẽperie maxime differentib. quidni in auro à natura ex elementis quatuor & vitæ ſpiritu compoſito,in perfectionẽ maiorẽ exaltato, per decoctionem in ſua aqua ignea; ac in intimis ſuæ matris viſceribus maturiore reddito?Nũquid aloë educit quemcumq; triũ humorum, & calorem etiam ſenũ fouet auget,corroborat? Quã diuerſas facultates remotiſſimas vni ſimplicium tribuit Dioſcorides? In propulſanda peſte & hydrope, nulla generis affinitate coniunctis morbis cõmendatur

vni-

vnicornu temperatiſſimũ. Nunquid Aetius,*ca.* 97. *tra.* 4. *ſerm.* 1. teſtatur ſalẽ theriacũ vtile medicamentũ, non ſolum ad podagram, hydropem, lepram, & peſtem, ſed ad omnem morbũ; aurumq; per ignis familiaritatem fieri melius? Ex his conſtat aurũ noſtrum nõ ſolum corporis, ſed etiam animi medicamẽtum eſſe vniuerſale, nec humanum, ſed plane diuinum, ideoq; in omnibus morbis vſurpandum, ſed in diuinis potiſſimum.

De vtriuſque auri præparatione pro vniuerſali ſanatione.

CAP. VI.

DIuinus Hippocrates medicorum dogmaticorum & princeps & parens, dum fuit in viuis, artis medicę perfectionem celauit (quam plurimis interim

non fictè traditis ac nobis relictis) tamen ſalutis humanę amator, obſeruans, & affectus & eorũ cauſas, quandoq; medicos latere quãuis doctiſſimos, vt ob id propria non poſſint remedia præſcribere, & vt poſſint, hæc frequenter infirmiora eſſe quàm morbum, probis medicis quibus ægrorum ſanitas magis ſit cordi quàm lucrum, in auro nõ ſolum hanc vim inditã ad omnes morbos, ſed eius etiam preparationẽ docet, verbis paucis, *li.1. de diata*, Iuriſiurandi ſui memor veriſſimis tamẽ & apertis dicens: *Aurum operantes tũdunt, lauant, igne molli liquant, forti autem non conflatur, & vbi elaborauerunt, vtuntur ad omnia.* Eorum arguens errorem, qui ipſum in folia explicatum tenuiſſima, ſeu in ſcrobẽ, confectionem Alkermes, & ele-

ctuario

ctuario de gemmis miſcent, aut alio quouis modo exhibēt, vt in terrę viſcerib. à natura productū fixum, durum, crudum. Si enim vni igne nil deperit auro, ſi huic fornax nihil detrahit ſeptupla, qua ratione calor noſter inſitus, temperatus, in ipſum aget? An ventriculus qui edulij fortitudine læditur, cōcoquet, in chylum, ſanguinem, ſpiritus cōuertet, vt ſit corpori noſtro alimētum aut medicamentum? Præſtantiorem tradit Hippocrates præparationem, naturæ noſtræ conuenientiorem, vt ſit alimento & medicamento. *Vide Paracelſ. tracta. de peſte.* Quis enim pater medicus, filio ægro poſtulanti panem, alimentum aut medicamentum, porrigat aurū immaturum, fæcibus adhuc onuſtum? Hanc ſi cōſequaris, puluerē exhibebis, vel

oleum crocei coloris vel rubei (ignis enim gradus varius variat colorem) vt ceram fuſibilem: vt ſaccharum reſolubilem, per vas retortum, leuiſſimo calore cum vini ſpiritu, in vas retortũ aſcendentem celerrime, atq; deſcendentem, vt ſup. doſi exigua ad gr. ij. delectabilem. Scio ſpagyricos quoſdam nobis dogmaticis inſultantes, non ex auro obriſo (vt verbis gallicis vtar, *de ducats*) aurũ potabile facere, ſed ex auri ſemine ſolo quod tranſit in puluerem paruum de quo fit aurũ, quem puluerem electis cõparat Eſdras, *li.* 4. *c.* 8 & reliquum terræ condẽnatis, verum cum hippocratica fiat prædicta ratione, tũdẽdo, lauãdo, igne molli liquando, nihil eſt in hac vniuerſali ſanatione quod dogmatici à ſpagyricis mutuentur, nec medicamenti

menti genus (cuius vis docet quantitatē exiguam) nec vtendi rationem,cum dicat Hippocrat. quod *vbi elaborauerunt vtuntur ad omnia*, id eſt ad omnem morbum, ſcilicet legib. dogmaticis obſeruatis in venæ ſectione & purgatione, vniuerſali, & particulari; atq; ipſum propriis & affectui ac parti dicatis remediis coniungendo; nec ſanationis vniuerſalis definitionē ſeu deſcriptionem: cū doceat Hippocrat. medicinam nihil aliud eſſe niſi oblationem & appoſitionem, id eſt ſuperflui eductionem,purgationem, & humoris vitalis, ſeu balſami microcoſmi appoſitionem,corroborationē, conſeruationem. Si quam gloriā meretur Seuerinus (vt profecto meretur & gratias immortales) in huius ſanationis vniuerſalis Hippo-

craticæ explicatione meretur. In hoc rurſus laus illi eximia debita, quod vnico medicamento, eoq; ſimplici ablationẽ & appoſitionem fieri expertus, poſteris nobis tradidit, cũ vt hoc attingant dogmaticorũ noſtri ſeculi primi, cinamomũ, ſpicã, multaq; id genus alia purgãtib. medicamentis (quib. nulla cũ corporis noſtri partibus affinitas intercedit, imo odio penitus inſito taciſq; diſcordiis plurimũ inter ſe diſſidẽt) adiũgant. In leuiorib. affectibus hæc quidem vtilia, in epilepſia, podagra, hydrope, lepra, infirma. Hoc medicamentũ ab Hippocrate, *lib. de vita longa*, acceptũ ſibi tribuit Paracelſus, & auri præparationẽ verbis immutatis tradit dicens, *Reſolue obriſum eius corroſiuo dũ fiant idem, poſtea hac reſolutio per putrefactionem*

nem remouenda, ſic inhumatione peracta gignitur aurum potabile. & libr. de tinctura phyſicorum, *huius doſim exiguam, operationem potentiſſimam profitetur.* Pręparationē auri & vim tradidit Arnaldus Villanoua in roſario, & illius meminit, vbi dicit *natura vniuerſalis cum paucis principiis operatur mirabilia, medio ingenioſo pauca ſunt neceſſaria.* Et ſanationis vniuerſalis, huiuſque medicamenti vniuerſalis meminit *fol.* 263. *operis ſui* dicens, *Emotboici ſola vniuerſalia contemplantur, qui enim plura ſingularia ad vniuerſale reduxerit melior habetur.* Imo bene definit quidam dicens, *Medicina ſcientia eſt quæ neſcitur:* An nō hoc eſt quod ait Hippocrates, *delinquunt ferè omnes, ſed ſunt indoctiſſimis qui parum delinquunt.* Nūquid hoc eſt profiteri etiam

doctiſſimis quandoque incogni-tum morbum, illiuſq; cauſam, & propterea in curatione quãdoq; adeſſe incertitudinẽ, eoque fieri vt ſit opus medicamẽto vniuerſali in quamlibet morbi curabilis cauſam agente, conſumente. Quis igitur ab Hermete, Hippocrate, Arnaldo Villanouano, & Aetio Dogmaticis & Spagyricis approbatum medicamẽtum vniuerſale, & ſanationẽ vniuerſalẽ aſpernetur, ad quemuis affectũ, in quouis morbi tempore, & ætate, vt minimũ quoad fieri poteſt, in affectib. potiſſimũ incognitis & medicamentis particularibus, fortiorib. delinquamus, aut citius, tutius iucundiuſq; curemus? In morbis verò ſanabilibus, ac tutis & cognitis leuiorib. qui alias exitiales inuaderẽt, recte cõſtitutas leges noſtras vbiq;
gentium

gentium approbatas repudiare, quis Spagyricorum mēte ſanus audeat? cum Hippocrates huius vniuerſalis medicamēti peritus, cuique propria præſcripſerit, nō contētus vniuerſali. Hinc liquet quāta ſit huius ſeu artis ſeu ſciētiæ difficultas, tanta profectò vt pleriq; etiā expertiſſimi ſibi diffidentes, à praxi abſtineant. Solis diis genitis officiū ægris præſtare licet. Lanionem ad hanc admittunt vniuerſitatem, cum ad doctatus gloriam adhuc nō doctum euehunt, grammaticorum ordinē peruertentes, apud quos præcedit poſitiuus comparatiuū & ſuperlatiuum. Velim (vt hinc totius vniuerſi malo medear) mihi à grammaticis & vniuerſitatibus concedi gradum cōparationis quartum, vt docto, doctiori, doctiſſimo doctor addatur pro

gradu quarto, nec in poſterum ordo peruertatur apud medicos, in quorum manibus vita & mors etiam proborum.

Vtendi ratio.

Cap. VII.

Ex vini ſpiritu, aut ex vino generoſo in morbis à cauſa frigida, ſiue vino in calidis, aut ex cauſa calida ortis, aut propriis dogmaticorũ medicamẽtis cõiunctum, vt fuit dictum prius, teſte Hippocrate dicente; *& vbi elaborauerunt, vtuntur ad omnia*, id eſt ad omnem affectũ, intellige ſanabilem, ſeu curatu quidem difficilem, legibus tamen naturę obtemperãtem. Eſt autem aurũ purum ſolutum vt non redeat in corpus operatione prima (via particulari) & adhuc non ſuffi-

cienter

ciẽter digeſtum, die primo diaphoreticum, ac theriacæ inſtar ingratum; die ſecundo aliqua vi cathartica benigniſſima prædi-tum, in forma vero olei vel mellis diſſolutum digeſtũ nulla moleſtia, ſed ſuauitate maxima etiã poſt octo dies comitatum, fructus ligni vitæ inſtar. Ideò vitæ prolongatiuũ, hinc ad vitam lõgam cum ſale perlarum, & cum cibis euchymis præſcribitur.

Pax Dogmaticorum cum Spagyricis.

CAP. VIII.

IN errore vtriq; hactenus verſati ſumus, nos quidem dogmatici, hãc auri Hippocraticam præparationem inter artes mechanicas celatam nõ obſeruantes, tanquam vanam & inutilem

reiicientes. Nunc autem Her-
metis Hippocratis, Arnaldi Vil-
lanouani, & Aetij authoritate
prudentiores facti, nō modo tā-
quam neceſſariam ad faciliorem
morborum curationem ample-
ctimur, ſed trium principiorum,
ſalis, ſulphuris & mercurij ſepa-
rationem, extractionem appro-
bamus. Cum hæc vtriuſque auri
præparatio perfecta, ſine horum
trium principiorū ſeparatione,
depuratione fieri non poſſe te-
ſtatur veritas & experientia. Si
enim ad vniuerſalē ex auro me-
dicinam aſpiras, Mercurium v-
niuerſalem ſulphuri ſuo ac ſali
vnitum per digeſtionem & co-
hobationem recte ratam habeas
neceſſe eſt: ſi vero ad particula-
rem, particularem mercuriū ac-
cipere debes. Vterque autem ex
terra eleuatur, vnde & aqua va-
na ſe-

na ſeparatur, & eleuatur. Hermes *aſcendit à terra in cælum, & iterum deſcendit in terram*. Terra enim grauis aſcendit in partes alembici ſuperiores in formam mercurij, mercurius autem planè æthereus finita circulatione atque decoctione quieſcit, & figitur tanquam terra, hiſce ſulphur cõmiſcetur, vnitur, ex trib. fit natura vna, quæ prius ſub diuerſis hypoſtaſibus & formis ac naturis apparebant. Fit inquam mercurius & ſulphur ſal ſeu terra puriſſima fuſibilis vt cera. Tũ eſt vis totius integra, vnde Hermes ibi. *vis eius integra eſt ſi verſa fuerit in terram*, hoc eſt ſi non amplius aſcendat ſub idea mercurij ſulphuriſve, ſed terræ inſtar ſubſideat fixa. Hinc terrę ſeu auro mũdo comparatur platea ciuitatis ſanctæ, *Apocal.* 21. & apud

Eſdram electi. Alterum autẽ ex terra erutũ mundũ non eſt. Nos quoq; ſpagyrici turpius errauimus, medicinæ ſcientiã dogmaticam condemnantes, repudianteſque tanquam à noſtra diſtinctam cũ ſit vtraque vna eademque ab Hippocrate & Arnaldo Villanouano verè ſanctéque tradita. Hãc ab Hermete & Gebro ad nos tanquam per manus defluxiſſe rati. Permiſit Hippocrates multá inuenire. Ideoq; dextram (Heluetiorum more) coniungentes dextræ, promittimus, ſi quid in arte ſpagyrica quã noſtram exiſtimabamus immenſi pelagi nauigatione detegamus, in cõmune collaturos Nos quoque dogmatici idem, fide eadẽ & æterna iurantes effecturos promittimus.

De tribus Spagyricorum principiis.
Cap. IX.

MErcurium vocant ſpagyrici aquam ex corpore ſeparatam, ſulphur oleum, ſal materiam quandam depuratã, quæ loci frigido humido liqueſcit, & reſoluitur, ſalis marini quo vtimur inſtar. Corporum quædam vt roſa & aurũ abundãt mercurio, quædã ſulphure, vt ſuccinũ, quædam ſale, vt perla, rubinus, granatum. Eorumq; corporum quorundã vis potiſſima in mercurio, quorundam in ſulphure, quorundã in ſale, vt roſæ & auri, Succini, perlæ, rubini, granati, prærogatiua quædam auri, in ſale & mercurio ac ſulphure potentiſſima: curari enim dicitur illius mercurio lepra, ſale verò caducus. Et ex quibuſdã putre-

factis elicitur ſulphur,& ſine putrefactione ex aliis;aniſi quidem & fœniculi, ſaluiæ, roſmarini & ſimiliũ per aſcenſum à vehiculo euectũ:ſuccini per vas retortum cõmodius quàm per deſcẽſum: ſingulorũ verò exactas ſeparationes docet experientia, *vide Paracel.li.de vita longa.* Decipiũt verò librorũ pars maxima, eorũ qui trãſcribũt ſibi prorſus incognita,quàm ſcribant, doceántve priùs à ſe ſeparata, præparata. Hinc ſit vt tenebræ tenebris illuminatæ, tenebrarũ nomẽ retineant,& cõmentaria, textu obſcuriora fiãt, eorũ odio maximo qui ſumptib. maximis & labore multo,paratu facilia diſcũt. Eorumq; pars maxima, aut fruſtra, aut fructu exiguo, eorũ inuidia qui celant,aut ſibi incognita docent & fallunt.

Cu-

Cuiuslibet rei facultatem inueniendi modus certiſsimus.

CAP. X.

CRuces ægrorũ, cruces maximę ſunt medicorum. Pœnituit permultos me quoq; frequentiſſimè, quod in medicinæ ſcientia tantũ temporis in quatuor Vniuerſitatib. collocaſſem, Louanij, Baſileæ, Fribvrgi, Briſcouiæ, ac Dolæ sũptus maximos feciſſem, artem hãc abijciẽdam millies decreuerã, ob id ſcilicet quod ægrorum voto ſatisfacere, etiã rectè præſcribẽs nõ poſſem. Dioſcoridem & Galenum accuſabam, quoniã herbis, florib. radicibus reliquiſq; medicamẽtis nõ eas ineſſe vires exiſtimabam, quas illis ineſſe, ipſi tradebãt ac docebãt. Re enim probabã nec calculũ conteri & expelli, nec e-

pilepſiam, podagrã, hydropem, leprá curari, morbos inferioris ordinis permultos nõ ſanari per medicamẽtalia, quibus tamẽ vires maximas aſcribebãt. Verum Hermetis Triſmegiſti, Arnaldi Villanouani, Seuerini Dani lectione prudẽtior factus, in recẽtiorũ doctorũ & vniuerſitatum inertiã, imperitiã culpã meritò reiiciẽdã exiſtimaui. Quòd ſciẽtes virtutẽ diſperſam minorẽ eſſe ſe ipſa collecta, cuiuſq; ſimplicis virtutẽ, vt à natura productã, crudã indigeſtam per totã herbam, radices, flores diſperſam, ac diffuſam, ita reliquerũt, nõ exaltarũt, medicinę nos ſtudioſos nõ rectè inſtituerũt, nec cuiuſq; facultatis ſitũ & domiciliũ demõſtrauerũt, ignorãtes ipſi quęnam ſit virtutis herbarũ reliquorũq; medicamẽtorũ ſedes & hoſpitiũ in his

in his maximis & palpabilib. tenebris ac difficultatibus: acuminis ingenij Fernelij lumẽ maximũ effulſit,glaciẽ fregit,ſequuntur pauciſſimi,nil mirũ ſi cõquerãtur ægri, malè audiãt medici, potiones magnas, nõ ſatis digeſtas parũ efficaces præſcribẽtes. Ideo vt me doctiores ad id muneris ſuſcipiendũ nõ modo excitẽ,ſed precib.cogã, vt medicinæ ſtudioſos hac in re iuuem, ægris optatũ ſolatium adferã,medicinæ gloriã acquirã maiorem, caput hoc decimum,paruæ meę pacis eruditioni primæ adiũgẽdũ putaui ex præcedẽti cap. nono tãquã ex fonte profluẽs, quo ſolo(ne lectorẽ morer) hic vtar pro exẽplo ad mẽtis meæ cõceptus explicationẽ. Quorundam ſimplicium facultatẽ dixi in ſale ſitam, quorundam in ſulphure,

quorũdam in mercurio tota vis ſuauiſſima, maximè odorifera in cinamomi ſulphure, minor lõge in cinamomo integro, in ſuccino vt à natura coagulato nullus aut minimus ſenſu obſeruatur odor vel facultas, ſed in eius oleo potẽtiſſima, nulla prorſus in illius aqua, ſi quid in illo diureticũ eſt, id quære in ſale lapillorũ pretioſorum, vim poſui in ſale, roſæ in aqua potiſſime hoc videre licet apud eximiũ virũ Cheurier Pharmacopæũ Lugdunæũ celeberrimum, omni ſpagyricorum medicamentorũ genere, & dogmaticorũ pharmacopolim habẽtem inſtructiſſimã. Maiora docebo lector. In hac triũ principiorum ſeparatione, præparatione exaltatione nõ ſolũ medicamẽti vis habetur maxima ob id quod quæ in toto erat prius

diffuſa

diffuſa, nunc in vno principiorũ eſt collecta, verũ etiã propterea quod cum eſſet prius in corpore craſſo tanquam ligata, fæcibus plurimis permixta, nũc poſt reſolutionẽ libera eſt, decocta ſpiritualis effecta. Ideo cum ſit aurum vulgare ad rem medicã ineptum plane, vim habet maximã in omnib. ſuis principiis, maximam inquam in mercurio, maximam in ſulphure, maximã in ſale calculum frangente, epilepſiã curãte. Hæc principia præparata, exaltata, aſtralia ſunt corpora Seuerini vt rectè quodlibet facultatis vehiculum ipſammet facultatem, nõ male nominaueris, & quod prius corpus fuit nũc ſpiritus naturam & cõditionem ſortitum eſt. Ideo ſi Dioſcoridis aut Galeni authoritate & conſilio à te præſcriptũ medicamen-

tum domine doctor, à te ... nibitum, pharmacopœe dilectiſſime, non iuuerit, aut quantum pollicentur Dioſcor. & Galen. quantum inquam optas vel infirmus, non præſtiterit, hac trium principiorum ſeparationem aggredere, & quod inutile obſeruabis abiice, facultatis autem ſubiecto, à prædictis attributas omnes, tu quoque tribue, idipſum præſcribe. Sic facultatum omnium locum, ſitum, ſedem ac domicilium deteges, atque optatum effectum conſequeris. Bene vale.

FINIS.

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

reiicientes. Nunc autem Her-
metis Hippocratis, Arnaldi Vil-
lanouani, & Aetij authoritate
prudentiores facti, nō modo tā-
quam neceſſariam ad faciliorem
morborum curationem ample-
ctimur, ſed trium principiorum,
ſalis, ſulphuris & mercurij ſepa-
rationem, extractionem appro-
bamus. Cum hæc vtriuſque auri
præparatio perfecta, ſine horum
trium principiorū ſeparatione,
depuratione fieri non poſſe te-
ſtatur veritas & experientia. Si
enim ad vniuerſalē ex auro me-
dicinam aſpiras, Mercurium v-
niuerſalem ſulphuri ſuo ac ſali
vnitum per digeſtionem & co-
hobationem recte ratam habeas
neceſſe eſt: ſi vero ad particula-
rem, particularem mercuriū ac-
cipere debes. Vterque autem ex
terra eleuatur, vnde & aqua va-
na ſe-

na ſeparatur, & eleuatur. Hermes *aſcendit à terra in cœlum, & iterum deſcendit in terram.* Terra enim grauis aſcendit in partes alembici ſuperiores in formam mercurij, mercurius autem planè æthereus finita circulatione atque decoctione quieſcit, & figitur tanquam terra, hiſce ſulphur cōmiſcetur, vnitur, ex trib. fit natura vna, quæ prius ſub diuerſis hypoſtaſibus & formis ac naturis apparebant. Fit inquam mercurius & ſulphur ſal ſeu terra puriſſima fuſibilis vt cera. Tū eſt vis totius integra, vnde Hermes ibi. *vis eius integra eſt ſi verſa fuerit in terram*; hoc eſt ſi non amplius aſcendat ſub idea mercurij ſulphuriſve, ſed terræ inſtar ſubſideat fixa. Hinc terrę ſeu auro mūdo comparatur platea ciuitatis ſanctæ, *Apocal.* 21. & apud

Eſdram electi. Alterum autẽ ex terra erutũ mundũ non eſt. Nos quoq; ſpagyrici turpius errauimus, medicinæ ſcientiã dogmaticam condemnantes, repudianteſque tanquam à noſtra diſtinctam, cũ ſit vtraque vna eademque ab Hippocrate & Arnaldo Villanouano verè ſanctéque tradita. Hãc ab Hermete & Gebro ad nos tanquam per manus defluxiſſe rati. Permiſit Hippocrates multa inuenire. Ideoq; dextram (Heluetiorum more) coniungentes dextræ, promittimus, ſi quid in arte ſpagyrica quã noſtram exiſtimabamus immenſi pelagi nauigatione detegamus, in cõmune collaturos. Nos quoque dogmatici idem, fide eadẽ & æterna iurantes effecturos promittimus.

De

De tribus Spagyricorum principiis.
CAP. IX.

MErcurium vocant ſpagyrici aquam ex corpore ſeparatam, ſulphur oleum, ſal materiam quandam depuratã, quæ loci frigido humido liqueſcit, & reſoluitur, ſalis marini quo vtimur inſtar. Corporum quædam vt roſa & aurũ abundãt mercurio, quædã ſulphure, vt ſuccinũ, quædam ſale, vt perla, rubinus, granatum. Eorumq; corporum quorundã vis potiſſima in mercurio, quorundam in ſulphure, quorundã in ſale, vt roſæ & auri, Succini, perlæ, rubini, granati, prærogatiua quædam auri, in ſale & mercurio ac ſulphure potentiſſima: curari enim dicitur illius mercurio lepra, ſale verò caducus. Et ex quibuſdã putre-

factis elicitur ſulphur,& ſine putrefactione ex aliis;aniſi quidem & fœniculi, ſaluiæ, roſmarini & ſimiliũ per aſcenſum à vehiculo euectũ:ſuccini per vas retortum cõmodius quàm per deſcẽſum: ſingulorũ verò exactas ſeparationes docet experientia, *vide Paracel.li.de vita longa*. Decipiũt verò librorũ pars maxima, eorũ qui trãſcribũt ſibi prorſus incognita,quàm ſcribant, doceántve priùs à ſe ſeparata, præparata. Hinc fit vt tenebræ tenebris illuminatæ, tenebrarũ nomẽ retineant,& cõmentaria, textu obſcuriora fiãt, eorũ odio maximo qui ſumptib. maximis & labore multo,paratu facilia diſcũt. Eorumq; pars maxima, aut fruſtra, aut fructu exiguo, eorũ inuidia qui celant,aut ſibi incognita docent & fallunt.

Cu-

Cuiuslibet rei facultatem inueniendi modus certiſſimus.

CAP. X.

CRuces ægrorũ, cruces maximę ſunt medicorum. Pœnituit permultos me quoq; frequentiſſimè, quod in medicinæ ſcientia tantũ temporis in quatuor Vniuerſitatib. collocaſſem, Louanij, Baſileæ, Friburgi, Briſcouiæ, ac Dolæ sũptus maximos feciſſem, artem hãc abijciẽdam millies decreuerã, ob id ſcilicet quod ægrorum voto ſatisfacere, etiã rectè præſcribẽs nõ poſſem. Dioſcoridem & Galenum accuſabam, quoniã herbis, florib. radicibus reliquiſq; medicamẽtis nõ eas ineſſe vires exiſtimabam, quas illis ineſſe, ipſi tradebãt ac docebãt. Re enim probabã nec calculũ conteri & expelli, nec e-

pilepſiam, podagrã, hydropem, leprá curari, morbos inferioris ordinis permultos nõ ſanari per medicamẽtalia, quibus tamẽ vires maximas aſcribebãt. Verum Hermetis Triſmegiſti, Arnaldi Villanouani, Seuerini Dani lectione prudẽtior factus, in recẽtiorũ doctorũ & vniuerſitatum inertiã, imperitiã culpã meritò reiiciẽdã exiſtimaui. Quòd ſciẽtes virtutẽ diſperſam minorẽ eſſe ſe ipſa collecta, cuiuſq; ſimplicis virtutẽ, vt à natura productã, crudã indigeſtam per totã herbam, radices, flores diſperſam, ac diffuſam, ita reliquerũt, nõ exaltarũt, medicinę nos ſtudioſos nõ rectè inſtituerũt, nec cuiuſq; facultatis ſitũ & domiciliũ demõſtráuerũt, ignorãtes ipſi quęnam ſit virtutis herbarũ reliquorũq; medicamẽtorũ ſedes & hoſpitiũ

in his

in his maximis & palpabilib. tenebris ac difficultatibus: acuminis ingenij Fernelij lumẽ maximũ effulſit, glaciẽ fregit, ſequuntur pauciſſimi, nil mirũ ſi cõquerãtur ægri, malè audiãt medici, potiones magnas, nõ ſatis digeſtas parũ efficaces præſcribẽtes. Ideo vt me doctiores ad id muneris ſuſcipiendũ nõ modo excitẽ, ſed precib. cogã, vt medicinæ ſtudioſos hac in re iuuem, ægris optatũ ſolatium adferã, medicinæ gloriã acquirã maiorem, caput hoc decimum, paruæ meę pacis eruditioni primæ adiũgẽdũ putaui ex præcedẽti cap. nono tãquã ex fonte profluẽs, quo ſolo (ne lectorẽ morer) hic vtar pro exẽplo ad mẽtis meæ cõceptus explicationẽ. Quorundam ſimplicium facultatẽ dixi in ſale ſitam, quorundam in ſulphure,

quorūdam in mercurio tota vis ſuauiſſima maximè odorifera in cinamomi ſulphure, minor lōge in cinamomo integro, in ſuccino vt à natura coagulato nullus aut minimus ſenſu obſeruatur odor vel facultas, ſed in eius oleo potētiſſima, nulla prorſus in illius aqua, ſi quid in illo diureticū eſt, id quære in ſale lapillorū pretioſorum, vim poſui in ſale, roſæ in aqua potiſſime hoc videre licet apud eximiū virū Cheurier Pharmacopæū Lugdunæū celeberrimum, omni ſpagyricorum medicamentorū genere, & dogmaticorū pharmacopolim habētem inſtructiſſimā. Maiora docebo lector. In hac triū principiorum ſeparatione, præparatione exaltatione nō ſolū medicamēti vis habetur maxima ob id quod quæ in toto erat prius diffuſa

diffuſa in*... nunc* in vno principiorū eſt collecta, verū etiā propterea quod cum eſſet prius in corpore craſſo tanquam ligata, fæcibus plurimis permixta, nūc poſt reſolutionē libera eſt, decocta ſpiritualis effecta. Ideo cum ſit aurum vulgare ad rem medicā ineptum plane, vim habet maximā in omnib. ſuis principiis, maximam inquam in mercurio, maximam in ſulphure, maximā in ſale calculum frangente, epilepſiā curāte. Hæc principia præparata, exaltata, aſtralia ſunt corpora Seuerini vt rectè quodlibet facultatis vehiculum ipſammet facultatem nō male nominaueris, & quod prius corpus fuit nūc ſpiritus naturam & cōditionem ſortitum eſt. Ideo ſi Dioſcoridis aut Galeni authoritate & conſilio à te præſcriptū medicamen-

Digitized by Google